

Barcelona, 13 de novembre de 2015

PROGRAMA · 13 Novembre 2015

DOSSIER DE PREMSA

Punt 1: IMPACTE DEL CONSUM D'ALCOHOL EN LA NOSTRA SOCIETAT

El consum de risc perjudicial d'alcohol suposa un greu problema de salut pública, que no només té greus conseqüències per a la salut de la persona que en consumeix sinó també per al seu entorn (violència, suïcidis, homicidis, delinqüència, accidents de trànsit mortals, etc.).

EUROPA

- L'alcohol **ocupa el cinquè lloc**, per davant del colesterol i del sedentarisme, entre els **factors de risc de càrrega per malaltia i lesions** (Rehm i Room, 2015)).
- A més a més és **el responsable de 200 malalties i dóna nom a 30 malalties** específiques que no es produïrien si no hi hagués consum (Rehm J, et al., 2014)
- Entre el **25% i el 40% dels incidents de violència en la parella es produeixen sota la influència de l'alcohol** (Leonard, 2001, Kaufman, Kantor i Straus, 1990).
- El **2% dels conductors condueixen sota els efectes de l'alcohol**. I els accidents de trànsit sota els efectes de l'alcohol són la primera causa de mortalitat entre els joves de 16 a 25 anys (Avenoso, A., 2012. European Transport Safety Council). L'Institut Nacional de de Toxicologia i Ciències Forenses (INTCF) va trobar l'any 2014 que el 67,08% (161) dels conductors morts havien donat positiu per alcohol sol o associat a altres drogues i/o psicofàrmacs.
- Entre un 25% i un 50% de dones continuen consumint alcohol estant embarassades (EuroHealthNET, 2012). Segons alguns estudis la incidència del **Trastorn de l'espectre alcohòlic fetal (TEAF)** es dóna en la majoria de poblacions entre **0,5 a 3 casos per naixement per cada 1.000** (Miller, et al., 2006).
- S'estima que el **trastorn per dependència es dóna en el 5,4% dels homes i el 1,4% de les dones d'entre 18 i 64 anys** (Rehm, et al., 2013).
- Tres consumicions per dia, la quantitat mitjana que beuen els europeus, equival al nivell tòxic que causa càncer. Aquest volum de consum produeix aproximadament **136.000 nous casos de càncer** (cavitat oral, faringe, esòfag, estómac, colon, recte i pulmó) cada any a la Unió Europea. De fet, aquest nivell de consum representa un risc de desenvolupar aquesta malaltia dues vegades més alt del que l'exposició diària al fum del tabac per part d'un fumador passiu (Informe resultats, Projecte AMPHORA)
- Els pacients que presenten un trastorn per consum d'alcohol tenen, en funció de les quantitats consumides, un risc entre **1.5-4 cops major de patir hipertensió** (Rehm J, et al., 2014).
- A més a més, l'alcohol contribueix a l'aparició d'altres malalties cardiovasculars com la miocardiopatia dilatada no hipertròfica, l'arítmia cardíaca per fibril·lació auricular (ACxFA) i els ictus isquèmics i la malaltia hemorràgica (Rehm J, et al., 2014).

- Es calcula que 1 de cada 7 homes i 1 de cada 13 dones d'entre 15 i 64 anys mor de forma prematura com a conseqüència del consum excessiu d'alcohol. En el cas de les morts per cirrosi hepàtica es calcula que el consum d'alcohol és el responsable del 78,3% de les morts en el cas dels homes i del 76,3% de les morts en el cas dones per aquesta malaltia. Mentre que a l'Estat espanyol es calcula que el consum d'alcohol és el responsable del 14,2% en el homes i del 3,9% de les dones de morts per cirrosi hepàtica (Global status report on alcohol and Health, 2014).
- Al 2013, el consum d'alcohol a la UE va ser el responsable del 8,3% d'anys de vida ajustats per mort prematura i el 5,5% de tota la càrrega per malaltia. El consum d'alcohol és el responsable de la pèrdua de 10 anys de vida en els homes i de 20 anys en les dones que es podrien evitar si no hi hagués consum (Global Status Report on Alcohol and Health, 2014).
- El cost social atribuïble al consum d'alcohol a la UE es calcula que cada any és de 155,8 bilions d'euros, equivalent al 1,3% (0,9 -2,4%) del PIB (Anderson & Baumberg, 2006). Això representa 300 euros en costos directes en productivitat, sanitat, justícia i socials per persona, que podrien arribar als 600 euros si es poguessin estimar els costos indirectes en relació amb els costos de les víctimes, cuidadors, etc.

CATALUNYA

Consum d'alcohol

L'alcohol és la substància més consumida (EDADES - PNSD - Departament de Salut, 2013). L'any 2013 el 91,3% de la població de 15 a 64 anys n'havia pres alguna vegada, el 77,7% n'havia consumit algun dia durant l'últim any, el 65,0% n'havia consumit algun dia durant l'últim mes, i el 10,2% n'havia consumit diàriament durant els darrers trenta dies previs a l'enquesta.

Consum de riscⁱ

De la població catalana de 15 a 64 anys que havia consumit alcohol durant els darrers dotze mesos, un 5,0% (7,2% d'homes i 2,5% de dones) presentava un consum de risc (EDADES, 2013).

Segons l'enquesta EDADES (2013) el consum de risc entre la població de 15-29 anys és de 6,4% (8,5 homes i 4,1% dones). En població de 30 a 64 anys és del 3,7% (6,1% homes i 1,1% dones).

Aquestes dades contrasten amb el cribratge realitzat durant la Setmana del cribratge del Programa Beveu Menys (2013) en què el consum de risc entre la població de 18 a

34 anys va ser de 22,5% (26% homes, 19% dones), entre la població de 35 a 60 anys del 22,5% (27% homes i 18% dones) i del 19% ambdós sexes en població major de 65 anys.

Consum episòdic intensiu o bingesⁱ

En relació amb els consums més intensius, un 18,7% de la població de 15 a 64 anys va referir que s'havia emborratxat alguna vegada durant els últims dotze mesos i un 13,6% (17,6% homes i 9,5% dones) havia ingerit, durant els darrers trenta dies, cinc begudes alcohòliques o més en el cas dels homes o quatre begudes alcohòliques o més en el cas de les dones en la mateixa ocasió. El 23,5% (27,6% homes i 19,3% dones) del joves de 15-24 anys ha fet binge drinking el darrer mes (EDADES, 2013).

Intoxicacions agudes

El 44,1% del homes i el 30,6% de les dones d'entre 15 i 29 anys han fet intoxicacions etíliques en els darrers 12 mesos (EDADES, 2013), mentre que en població general de 18 a 65 anys ha estat de 27,4% (28,6% homes i 26,1% dones).

Inicis de tractament i possible dependència

El 47% dels 12.922 inicis de tractament als centres de la Xarxa d'Atenció a les Drogodependències (XAD) van ser per problemes associats amb l'alcohol (SIDC, 2013).

Les dades obtingudes per població general durant la setmana del cribratge del Programa Beveu Menys (2013) per possible trastorn per dependència entre la població de 18 a 34 anys va estar del 5% (7% homes, 3% dones), entre la població de 35 a 60 anys del 3,5% (6,40% homes i 0,6% dones) i del 2,5% (3% homes i 2% dones) en població major de 65 anys.

S'estima que menys del 20% de les persones amb problemes d'alcohol accedeixen a tractament i se'n beneficien (Amphora, 2014).

CONSEQÜÈNCIES DEL CONSUM D'ALCOHOL A CATALUNYA

Danys a tercers

El 12,3% de la població catalana declara haver patit conseqüències negatives derivades del consum d'alcohol per part d'una tercera persona. Aquesta prevalença, tot i que important, és molt inferior al que es declara en altres països, que pot oscil·lar entre el 20 i el 70% (Projecte SMART).

1 de cada 5 treballadors, el 21% del total, reconeix que coneix algun company de feina que fa un consum excessiu d'alcohol i altres drogues (EDADES, 2013).

Accidents

S'estima que entre el 15-25% de la sinistralitat laboral es deu a problemes relacionats amb l'alcohol. Els bevedors de risc tenen 3 vegades més d'accidents a la feina que altres treballadors i solen perdre més dies de feina per malalties (Ochoa i Madoz, 2008).

Agressions

El 34% dels homes atesos a la XAD han exercit violència física o sexual contra la seva parella l'últim any, i el 68% maltractament psicològic (Gilchrist, et al 2015).

Punt 2: POLÍTIQUES, ACTUACIONS I PROGRAMES A CATALUNYA

A Catalunya

L'actuació a Catalunya es detalla en: [L'estratègia nacional de prevenció de consum d'alcohol i drogues i dels seus problemes associats](#), el [Llibre blanc de prevenció de Catalunya](#) i el [Pla d'actuació en prevenció](#) sobre drogues 2012-2016.

ÀMBIT DE SALUT

Programa Beveu Menys

- ❖ Programa d'identificació precoç i intervenció breu del consum de risc d'alcohol en l'AP implementat des de l'any 2002 per part del Departament de Salut de la Generalitat de Catalunya. Des de l'any 2009 en col·laboració amb la Societat Catalana de Medicina Familiar i Comunitària (CAMFIC) i l'Associació d'Infermeria Familiar i Comunitària de Catalunya (AIFICC). Actualment hi ha **una cobertura del programa del 91 %** (342 centres AP) amb **503 professionals referents** del Programa a l'AP i 91 referents de 62 centres de la XAD. S'estima que des de l'inici s'han format al voltant de 9.000 professionals diferents. El cribratge ha augmentat des del 22% l'any 2005 fins el 48% el 2013. Aproximadament, el **30% dels casos derivats a tractament a la Xarxa d'Atenció a les Drogodependències** són derivats per l'AP.

Altres programes

Programa embaràs sense alcohol i drogues

- ❖ Programa adreçat a professionals i dones embarassades per reduir el consum de substàncies durant l'embaràs i els riscos associats. L'objectiu principal és sensibilitzar la població general sobre els danys associats al consum d'alcohol durant l'embaràs i formar els professionals sobre com fer la detecció precoç i la intervenció breu per disminuir el nombre d'embarassos exposats.

Abordatge del consum d'alcohol als hospitals

- ❖ Programa adreçat a millorar la detecció i l'abordatge del consum d'alcohol en l'àmbit hospitalari entre els pacients que acudeixen a urgències o estan ingressats a les Unitats hospitalàries.

Salut sense alcohol

- ❖ Programa d'apoderament i col·laboració amb els associacions d'alcohòlics rehabilitats de Catalunya que té com a objectiu principal promoure la millor participació de les associacions d'alcohòlics rehabilitats i de la federació que els aglutina en la prevenció i atenció als problemes derivats del consum d'alcohol.

Programa Alcohol i Violència

- ❖ Programa per a la prevenció i abordatge de la violència entre els usuaris de la Xarxa d'Atenció a les Drogodependències. Implementació des de l'any 2006. Des de l'any 2012 amb col·laboració de l'Institut Català de la Dona. Actualment el programa compta amb una cobertura del 70% (42 centres de 63 formen part del Programa) i amb 57 referents formats.

ÀMBIT FAMÍLIA

Programa connecta amb els teus fills

- ❖ Programa de prevenció per a pares i mares que ajuda a resoldre dubtes, pors i inseguretats en la tasca de connectar amb els seus fills i al voltant de temes relacionats amb els estils de vida (sortides nocturnes, gestió dels diners, relació amb els amics i les amigues dels fills) i la prevenció i gestió de les conductes de risc (consum de drogues, conducció temerària, relacions sexuals poc segures, etc.). L'any 2015 s'han realitzat 79 tallers arribant a 1.578 pares i mares.

ÀMBIT DEL LLEURE

- ❖ Elpep.info/Laclara.info – webs de la SGD per fer arribar informació al voltant del consum de drogues als joves i adolescents, i aconseguir que els missatges preventius es converteixin en virals a través de les xarxes socials.

Elpep.info és un programa adreçat a joves d'entre 14 i 16 anys que aborda el consum de tabac, alcohol i cànnabis des d'una mirada crítica. Ha tingut 6.500 visites i compta amb 300 seguidors al facebook. I és la cinquena pàgina més visitada del Canal Drogues.

Laclara.info és un programa adreçat a joves a partir de 16 anys que aborda el consum d'alcohol i altres substàncies com el MDMA, speed, bolets al·lucinògens i cocaïna. Ha tingut 20.000 visites, compta amb 1.460 seguidors al facebook i és la segona pàgina més visitada del Canal Drogues.

Jugo les meves cartes

- ❖ És una campanya per donar a conèixer el projecte de laclara.info entre els joves de Catalunya fomentant la reflexió amb missatges preventius i generant la participació i conversa dels mateixos joves a través de les xarxes socials. Amb les cartes, els joves es fan fotos al photocall i les comparteixen a les xarxes socials amb el hashtag #beuselqueveus.

ÀMBIT LABORAL

Programa A la Feina, Alcohol i Drogues, 0.0

- ❖ L'objectiu principal d'aquest programa és reduir el consum d'alcohol i drogues i els problemes relacionats en l'àmbit laboral (presentisme, accidents, absentisme, etc). Es va iniciar l'any 2002 i hem assessorat diferents empreses com el Port de Barcelona, Parcs i jardins, l'empresa FCC, SA, TRANSPORTS METROPOLITANS DE BARCELONA (TMB), AQUALIA, DOW Chemical, MW Calmar i Altrad Rodisola.

El programa ha desenvolupat una guia de prevenció del consum d'alcohol i altres drogues i els seus problemes associats a l'empresa, i material de sensibilització com una calculadora laboral del consum d'alcohol en línia, díptics informatius, videocàpsules i pòsters basats en l'experiència del projecte europeu EWA (www.ewaproject.eu) desenvolupat i liderat per Catalunya amb la participació de 15 països de la UE. La implementació d'aquest programa a TMB va rebre el Premi Ignasi Fina 2013 i a FCC, SA el premi a la prevenció de riscos laborals en la VII Edició dels Premis Atlante, 2014.

S'ha format a 106 professional de la salut laboral i de la prevenció de riscos i 41 directius d'un total de 7 empreses.

ÀMBIT EDUCATIU

En plena facultats

- ❖ Projecte de prevenció de les drogodependències i altres conductes de risc en l'àmbit universitari, basat en l'educació entre iguals. L'objectiu és promoure accions preventives formatives vers l'abús de drogues i altres conductes de risc, dirigides a l'alumnat universitari mitjançant la capacitat del mateix i d'una intervenció entre iguals. Hi ha quatre universitats implicades. S'ha arribat a 9.199 estudiants universitaris.

L'aventura de la vida (De 7 a 12 anys)

- ❖ Programa de promoció de la salut i de prevenció de drogodependències, basat en l'enfortiment de la personalitat i la col·laboració educativa com a estratègia que entén la salut com a forma de vida. S'ha arribat a més de 122.597 infants des de l'inici de la seva implementació.

Esport escolar i prevenció (De 6 a 16 anys)

- ❖ Programa de suport als mestres i professors d'educació física basat en la difusió d'eines i recursos per a la prevenció de conductes de risc, a través de l'exercici físic i l'esport a les escoles i els instituts. Hi ha 182 centres educatius involucrats i actualment s'ha arribat a 58.000 alumnes.

Salut i escola (De 13 a 18 anys)

- ❖ Programa que té com a objectiu millorar la salut dels adolescents mitjançant accions de promoció de la salut, de prevenció de les situacions de risc i d'atenció precoç per als problemes relacionats amb la salut mental, la salut afectiva i sexual, i el consum de drogues, alcohol i tabac, en col·laboració amb els centres educatius i els serveis de salut comunitària presents al territori.

ÀMBIT D'OCI NOCTURN

Nits de Qualitat - www.qdefesta.cat

- ❖ És un projecte marc per al treball transversal entre els diferents agents implicats en l'oci nocturn d'un territori per fer d'aquest un espai més segur, cívic i saludable a través de 3 línies de treball:
 - Projecte **NITS Q**: Taules de participació ciutadana al voltant de l'oci nocturn per tal d'engegar iniciatives consensuades per part de tots els agents implicats: Administracions, cossos de seguretat, discoteques i locals d'oci, associacions i ciutadans.
 - **Q DE FESTA!**: un distintiu de qualitat atorgat per la Generalitat als locals d'oci nocturn, discoteques, festivals musicals, festes majors,

etc. que promocionen la qualitat i el benestar dels seus clients amb una sèrie de recursos i serveis relacionats amb la salut.

- Creació de **GRUPS DE VOLUNTARIAT** en la prevenció i la reducció de riscos en el territori.

L'objectiu principal és crear una xarxa nacional d'entitats del territori, de la indústria de l'oci nocturn i de les diferents administracions públiques per a la implantació de polítiques de salut i prevenció en l'àmbit de l'oci nocturn.

Hi han participat 8 ciutats i 22 municipis; 40 locals d'oci han obtingut el distintiu Q. Actualment s'ha arribat a 35.000 persones.

Rumba a tu son

- ❖ Projecte per a la prevenció del consum de risc d'alcohol i altres drogues a través d'un grup de joves d'origen llatinoamericà format per promoure missatges de reflexió al voltant dels diferents tipus de consums i les seves conseqüències entre el seu grup d'iguals. L'àmbit d'aplicació del projecte són els espais de festa i d'oci nocturn (discoteques, bars, pubs...) o afins i a reunions culturals o festives de diferents federacions llatinoamericanes (matinés i festes llatines). S'ha arribat a 1.700 joves fent intervencions en espais d'oci.

Àmbit Cooperació, lideratge i co-participació en Projectes Europeus

- ❖ La SGD ha participat en projectes europeus que aborden temes tan importants com la implementació de detecció precoç i la intervenció breu en l'Atenció Primària de salut (Projecte PHEPA i Projecte ODHIN), l'efecte de la publicitat de begudes alcohòliques en els joves (Projecte ELSA, Projecte AMPHORA) o la incidència de l'alcohol en les conductes de violència domèstica (Projecte ALC-VIOL, TAVIM).
- ❖ L'avaluació dels costos socioeconòmics que comporta l'alcohol (Projecte SMART, ALICE-RAP, LEADER), la capacitat en polítiques i programes d'alcohol (Projecte Building Capacity, SMART, AMPHORA), la implementació de programes de prevenció del consum d'alcohol a l'àmbit laboral (EWA), l'eficàcia de les intervencions breus davant del consum de risc d'alcohol en diferents àmbits de salut, social, laboral (BISTAIRS), estudis sobre l'apoderament d'ens locals, polítics i professionals en relació amb el consum d'oci nocturn (Party+, Eurocouncil of the night), reducció de riscos associats en presons (Female Drug Users in European Prisons, LIVING WITH THE DAILY DOSE, NEWIP, ACCESS), entre d'altres.

La SGD té també la secretaria permanent de la Xarxa Internacional INEBRIA i Alcohol Policy Network (APN).

Consulteu les seves WEBS

Inebria <http://www.inebria.net/Du14/html/en/Du14/index.html>

PUNT 3: SETMANA DE REFLEXIÓ I CONSCIÈNCIA CIÓ SOBRE EL RISC DEL CONSUM D'ALCOHOL

Amb motiu de la commemoració del **Dia sense alcohol**, la Subdirecció General de Drogodependències de l'Agència de Salut Pública de Catalunya se suma a la iniciativa internacional "Alcohol Awareness Week" (www.awarh.eu) promovent per segon any una "Setmana de reflexió i conscienciació sobre el risc del consum d'alcohol" sota el lema "Veus el que beus? Amb l'alcohol menys és millor".

Campanya de sensibilització

Aquest any s'ha fet una crida a tots els professionals i entitats que treballen al territori en prevenció, tractament i rehabilitació. Les accions i iniciatives han estat diverses, com ara concursos de preguntes, cribratge de població, concurs de còctels sense alcohol, xerrades informatives, cinefòrum, difusió per radio, concurs de curtmetratges, etc.

La SGD ha preparat un pòster i una videocàpsula per fomentar la conscienciació, i ha posat a disposició material de conscienciació i prevenció de riscos relacionats amb l'alcohol. En total s'han distribuït més de 14.000 materials que han arribat a ajuntaments, consells comarcals, entitats, centres de tractament, centres d'atenció primària, universitats, centres educatius, centres de lleure, empreses, associacions d'alcohòlics, etc.

Si ho comparen amb la campanya del 2013, podem veure que aquest any hi ha hagut un 45,6% més de visites. Això representa que tenim una mitjana de 427 visites diàries. La plana web més visitada ha estat *Alcohol, veus el que beus?* amb 3.159 visitants; d'aquestes visites el 18% han estat des de l'estranger.

La setmana del cribratge liderada pel Programa *Beveu Menys* compta amb 71 centres que de forma sistemàtica cribren els usuaris que acudeixen a les consultes d'AP. S'espera arribar a cribrar més de 1.500 persones.

Acrònims i definicions

Consum de risc. OMS. En el cas dels homes, es considera consum de risc els consums que superen les 28 Unitats de beguda estàndard (UBE) per setmana, o 6 UBE per ocasió de consum, mentre que per a les dones són 17 UBE per setmana o 5 UBE per ocasió. Aquest consum augmenta el risc de patir conseqüències negatives tan físiques (hepatopaties, diabetis, càncer) com psicològiques (depressió, ansietat,

manca de memòria) i socials (absentisme, presentisme, problemes de relació amb parella, problemes econòmics) a curt o llarg termini.

Consum episòdic intensiu o Binge drinking: En el cas dels homes quan es fa un consum de 5 o més unitats de beguda estàndard (UBE) en un període no superior a 2 hores, mentre que per les dones són 4 UBE.

UBE: Unitat de Beguda Estàndard. Una UBE equival a una canya de cervesa o un vas de vi, mentre que un combinat o una copa de licor equivaldria a dues UBE.

SGD: Subdirecció General de Drogodependències

ⁱ Mireu Acrònim i definicions al final del text